

**Kvalitet života
u lokalnim
sredinama mnogo
zavisi od lidera
koji ih vode**

Sve se može kad se dobro zasanja

dobro je dobro voditi

BUKVAR DOBROG LIDERSTVA

- novinarske priče -

Problem je što nema vizije

"Problem je što kod nas nema vizije, nema predviđanja, nego se reaguje na događaje", navodi Ljubiša Marković, bivši načelnik sarajevske opštine Centar.

Kaže da su pokušali promijeniti način tog promišljanja, navike, pravila, čak i u odnosu na neke grupe koje su bile vrlo osjetljive, kao što su boračka udruženja.

"Rekao sam, zašto biste vi živjeli od sadake koju vam daje opština, koja nije dovoljna. Uputili smo ih kako da dobiju neke opštinske resurse i pokušaju da stvaraju vrijednost i sami zarađuju. I danas sam ponosan što je boračka firma, koja se zove BOS, najveći investitor u opštini Centar, koja u ovom trenutku investira 20.000.000 maraka u 470 stanova i ima tendenciju daljeg širenja", navodi Marković.

Piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

Kvalitet života građana u lokalnim sredinama nije determinisan samo ukupnim stanjem u široj društvenoj zajednici, prilikama ili neprilikama koje je zatiču, već u dobroj mjeri zavisi od lidera koji ih vode. Razvojnja agencija "Eda", uz podršku Fonda otvoreno društvo BiH i Inicijative za reformu lokalne i javne uprave Instituta otvoreno društvo iz Budimpešte, objavila je "Bukvar dobrog liderstva", dvije zbirke priča (istraživačku i novinarsku) o dvanaest lokalnih lidera sa Balkana, koje potvrđuju da među nama ima ljudi koji znaju dobro voditi. To su oni načelnici opština i gradonačelnici koji u vremenu sveprisutnih izazova i neodumica odgovaraju vizionarstvom, to su ljudi koji slijede sopstvene instinkte i idu u susret događajima bez obzira na moguće rizike.

Onome ko pročita "Bukvar dobrog liderstva" biće jasno zašto su naši lideri uspješniji od drugih i spoznaće da svi oni imaju mnogo zajedničkog - ljubav prema svom mjestu, želju da ga učine boljim i ljepšim mjestom življenja i hrabrost da pokrenu promjene.

Od dobrih namjera do uspjeha

"Sitnice čine savršenstvo, a savršenstvo nije sitnica", životna je deviza. Deneša Šoje, načelnika Kneževih Vinograda u Hrvatskoj. To mjesto danas izgleda kao zapadnjačka sredina, dotjerana i iznutra i izvana, a Šojina formula uspjeha je uskladen odnos poželjnog i mogućeg.

U Kneževim Vinogradima se tek stvara i

U početku su ljudi kazali da je naš program nerealan i sanjarski, utopija. Tada smo odlučili tri najgora mjesta pretvoriti u tri najbolja mjesta u gradu, kaže Imamović

gradi, a preduzetnicima su otvorena vrata, uz poreske olakšice i oslobađanje obaveza komunalnog doprinosa i naknade. Šoja je uradio ono što su mnogi smatrali nemogućim: ekonomski je pokrenuo opštinu njenim sredstvima.

U situaciji privredne apatije, pojačane propašću nekadašnjeg privrednog giganta, Mesne industrije "Belje", inicirao je usvajanje programa raspolaganja privrednim zemljištem i ohrabrio stanovništvo da se počne baviti poljoprivrednom proizvodnjom i stočarstvom.

Kneževi Vinogradi danas se mogu pohvaliti sportskim centrom, najurednijim kupalištem u kontinentalnom dijelu Hrvatske i "vinskim cestama". Lice opštine se mijenja, stare kuće ruše, niču nove, a privatni preduzetnici koji su se upustili u investiranje otvaraju po desetak radnih mjesta.

"Mi više ne tražimo investitore, oni sami dolaze", kaže Husejin Smajlović, načelnik Zenice. Odbijajući da lamentira nad lošom sudbinom grada, Smajlović je krenuo u otvorenu bitku na više frontova, sa ciljem da svojim sugrađanima vrati nadu u bolji život. Pozvao je domaće i strane investitore da ulazu u Zenicu i odgovori su ubrzo stigli. U Zenicu su stigli "LNM Group" (Mittal Steel Company), slovenački "Cimos", a u kompleksu bivše Željezare osnovana je poslovna zona u čijem se sklopu nalazi "Poduzetnički inkubator" u kojem trenutno radi 25 preduzeća. Krunu Smajlovićevog rada predstavlja izgradnja poslovnog i sportskog centra "Kamberović polje", do sada najvećeg gradilišta i najveće investicije u BiH.

"Da bi se uspjelo u nekom poslu, osnovno je da imate dobru namjeru, jer kada imate dobru namjeru onda ćete ostvariti ciljeve", tvrdi Smajlović.

Sanjari i pragmatičari

"Smatram da imam pravo bar na san", kaže Zoran Tegeltija, načelnik Mrkonjić Grada, čije su vizije ovapločene u Strategiji razvoja opštine u periodu od 2007. do 2012. godine.

"Ljudi prave i uništavaju grad. Fokusirali smo se na ljude i veoma nam je važno da se identifikujemo sa ovom strategijom, da svako uradi svoj dio posla kako bismo 2015. rekli 'evo, Mrkonjić je onakav kako smo ga zamišljali 2005'", navodi Tegeltija.

Početni Tegeltijin credo bio je "da Mrkonjić Grad ponovo bude grad", a vremenom su ostvarena značajna kapitalna ulaganja, afirmisani mladi i obrazovani ljudi i kreirano je novih 300 radnih mjesta. Ostvareni rezultati, u potpunosti su promijenili ambijent u Mrkonjiću, čiji su stanovnici godinama bili zarobljeni u apatiji, bez želje, ambicije i snage da se stvari pokrenu sa mrtve tačke.

Neki od naših lidera su nepopravljivi sanjari, drugi neizlječivi pragmatičari. "Smatram da se opštinom mora rukovoditi kao

kompanijom, inače se tržišna trka jednostavno gubi", tvrdi predsjednik opštine Indija Goran Ješić, čije je ime postalo svojevrsni brend. Pokrenuo je reforme koje su Indiju, zbog niza pogodnosti koje se nude investitorima, učinile "mjestom za ulaganje". "Pružamo im usluge koje u drugim opštinama ne dobijaju: registrujemo preduzeće, dajemo im besplatan prostor dok grade svoje fabrike, ljude koji operativno prate realizaciju projekata, tako da neko iz Nemačke ili Austrije preko Interneta prati stanje svoje dokumentacije, a službenik iz opštine mu prikuplja saglasnost i druge papire. Apiciramo za državne podsticaje na koje imaju pravo kao investitori i, kao kruna svega, treniramo im buduću radnu snagu. I sve to ih ne košta", navodi Ješić.

Kada je prvi put izabran za predsjednika opštine, imao je samo 26 godina, a Indija je pod njegovim vodstvom postala politički i ekonomski fenomen. Opština, koja je prije nekoliko godina imala samo jedan kompjuter, danas ima trogodišnji ugovor sa "Majkrsoftom", planirana je izgradnja informaciono-tehnološkog parka, a procjenjuje se da je samo u prošloj godini u Indiju investirao oko 100 miliona evra. Ješić je u Indiju uspio da dovede "Red hot čili peppers", rok bend svjetskog glasa, što nije pošlo za rukom većim evropskim gradovima.

Pravi ljudi i u teškim vremenima nadu put ka boljem sutra. Berkovići, mjestašce u istočnoj Hercegovini, podignuti su sa ledine. Načelnik opštine Ranko Lučić godinama je maštao o tome da tamošnji narod iz čamotnje i siromaštva izvuče na bolji put. Tokom njegovog mandata Berkovići su dobili konture urbane sredine, a kurozitet je što je ova opština, prije ostalih, imala e-mail adresu. Lučić smatra da je budućnost Berkovića u korištenju prirodnih resursa - energije vode i vjetra.

"Potencijalnim investitorima sam prezentovao projekte i dobar dio koncesionih prava privodi se kraju. Sada je pitanje koliko su investitori hrabri da u loše organizovanoj državi, kakva je BiH, uđu sa velikim investicijama", kaže Lučić.

Ideja vodilja Jasmina Imamovića, načelnika Tuzle, sadržana je u sloganu "Tuzla, grad otvorenih vrata". Strategijom T - 3T - Tuzla je određena Tolerancijom, kao uslovom njegovog opstanka i vječnog trajanja, Talentom njenih građana i Tehnologijom.

"U početku su ljudi kazali da je naš program nerealan i sanjarski, utopija. Tada smo odlučili tri najgora mjesta pretvoriti u tri najbolja mjesta u gradu", kaže Imamović. Močvaru, koja je gutala Tuzlu, pretvorio je u Panonsko jezero, na mjestu divlje deponije smeća nikao je tržišni centar "Merkator", a ve-

liki trg i natkrivenu jalu preobrazio je u Soni trg, jedini turistički trg u BiH. Važan fokus njegovog rada je promocija modernih industrija sa akcentom na informacionim tehnologijama, dok je na zemljištu bivšeg rudnika Lipnica opština pokrenula Inkubator centar za razvoj malog i srednjeg biznisa u kome je smješteno 22 preduzeća. Imamović je otvorio vrata i trgovačkim megacentrima, u koje su domaći i inostrani investitori uložili preko 100.000.000 KM i zaposlili više od hiljadu radnika.

Daje se na znanje

Na drugom kraju BiH, Tomislav Prka, načelnik Tomislavgrada, odlučio je da nikada ne napusti duvanjsko nebo, iako su Duvnjaci "truhom za kruhom" često odlazili iz tog kraja. Prka želi da u ovom graničnom mjestu razvija eko-etnički turizam. "Unutar BiH želim unaprijediti turizam, kao u Risovcu i Kupresu, želim da se razvija eko-etnički turizam, da se ovdje može živjeti i od morskog i od kontinentalnog turizma", kaže on. Osim toga, želi mu je da Tomislavgrad saobraćajnicama bude povezan i sa zapadom i istokom, i sjeverom i jugom, i jednako otvoren i prema Sarajevu, Mostaru i Banjaluci.

Kada spojite pametnu viziju, povoljnu klimu i promišljeno vodstvo, kao što je to u slučaju načelnice Šibenika Nedjeljke Klarić, uspjeh ne izostaje. Za vrijeme njenog mandata ovaj dalmatinski grad snažno je krenuo u ekonomskom pravcu, a u preduzetničkoj zoni Podi iz dana u dan niču novi pogoni. "Za razliku od Zadra, ovdje nema mafije, a privredni i turistički razvoj je vrlo jak. Otvorene su poslovne zone. U gradu vlada red, kako onaj urbanistički, čiji su temelji udarani stoljećima, tako i onaj simbolički, društveni red u višem smislu riječi", navodi Klarićeva.

Najvažniji posao za predsjednika opštine Čoka Predraga Mijića, bilo je stvaranje dobre atmosfere u kojoj niko nije zapostavljen, što i ne čudi, s obzirom na to da je riječ o multietničkoj sredini. Jezik koji podjednako razumiju i Madari i Srbi je onaj koji nosi napredak, a u tome je Mijić uspio. Čoki će ostaviti veliki industrijski park, koji će donijeti različite sadržaje: od industrije, preko trgovine, usluga, edukacije, do stanovanja. Uz čuvana vina, zaštitni znak ove banatske varoši jesu i dobošari, koji su do prije nekoliko godina radili kao opštinski kuriri. "Bio sam van sebe, mislio sam da nema ništa od posla koji sam počeo da radim, pa imamo dobošare u 21. veku, a nismo imali nijedan medij", prisjeća se Mijić. Dobošare nije ukimio, već je u Čoki napravio prvi Međunarodni festival dobošara "Daje se na znanje".

Uspjeh, dakle, uvijek ima svoje ime i svoje razloge. Kao i kod naših lidera, sve se može kad se dobro zasanja.

Elektronsku verziju Edine publikacije "Bukvar dobrog liderstva - dobro je dobro voditi" možete preuzeti sa veb adrese: <http://www.edabl.org/publikacije.htm>

Panonsko jezero kod Tuzle

Kupalište u Kneževim Vinogradima

Se nastupa bendu "Red hot čili peppers" u Indiji